

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת הרה"ח ר' משה יהודא ב"ר חיים אליעזר וייס ז"ל (חתן הרה"ח ר' חיים יחזקאל לאור חתן רבי שלמה הירש חתן רבינו הגה"ק זצ"ל) נלב"ע ז' כסלו תשנ"ג הרה"ח מאיר ב"ר מתתיהו לדרמן ז"ל חתן הרה"ח משה דוד שרייבר-סופר ז"ל ב"ר הלל בן הרה"ג משה דוד סופר חתן רבינו הגה"ק זצ"ל נלב"ע י"ח כסלו תשפ"ג תצנב"ה

פרשת ויצא תשפ"ד

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל אבדק"ק סאסרעגען

בס"ד, (שנה ב') גליון מס' 88

פרשת ויצא

ג' עמודי העולם כלולים בעמוד התורה

ויקח מאבני המקום וישם מראשתי

(בראשית כח, יא)

ושלש האבנים אלו, מרמזות ג' עמודי העולם, "התחילו מריבות זו עם זו", איזה עמוד הוא העיקר שיכור לו האדם. "זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו", כלומר שישים אותי בראש העמודים, זה אומר תורה בראש, וזה אומר עבודה בראש, וזה אומר גמילות חסדים בראש.

"מיד עשאן הקב"ה אבן אחת", שיניח עלי יעקב אבינו את ראשו. להורות, שהכל כלול בעמוד התורה שהוא כנגד יעקב אבינו, גם עבודה וגם גמ"ח. שהרי בזמן הזה שאין לנו קרבנות, לימוד התורה הוא במקום קרבן (כדאיתא במגילה לא ב; מנחות קי, א). וגמילות חסדים כלול בתורה, שהרי אין לך גמילות חסדים גדולה ממי שלומד תורה עם אחרים¹.

פירש רש"י, "עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות. התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת."

איתא במדרש (בראשית רבה סח, יא), שנטל ג' אבנים לרמז על האבות הק'. ואפשר שבא לרמז על ג' העמודים שעליהם העולם עומד המבוארים במשנה (אבות פ"א מ"ב), תורה עבודה וגמילות חסדים. והנה אברהם אבינו ע"ה מסר נפשו על עמוד החסד, ויצחק אבינו ע"ה שהיה קרבן עולה הוא עמוד העבודה. ויעקב אבינו ע"ה הוא עמוד התורה, כמו שכתב רש"י על הפסוק (לקמן כח, יד) "וישכב במקום ההוא", "באותו מקום שכב אבל י"ד שנים שמש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה".

מעלת ג' עמודי עולם שוין והכל לפי הכוונה

הכוונה, כמאמר חז"ל (משנה סוף מנחות; גמ' ברכות ה, ב; יז, א) "אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים". וכך רמז כאן, שאם "יניח ראשו" היינו את כוונתו לשם שמים, כולם שוין לטובה. (ח"א עג)

עוד אפשר לפרש, כנ"ל דשלש האבנים אלו מרמזות על ג' עמודי העולם, "התחילו מריבות זו עם זו", איזה עמוד הוא העיקר שיכור לו האדם. "מיד עשאן הקב"ה אבן אחת", לרמז ששלשתן שוין והכל לפי

לוי כלל את ג' העמודים שעליהם העולם עומד

עָתָה הַפַּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים עַל פֶּן קָרָא שְׁמוֹ לִוִי

(בראשית כט, לד)

אהרן ומרים. "על כן קרא" הקב"ה "שמו לוי", כי הם כנגד ג' העמודים שעליהם העולם עומד. משה עמוד התורה, אהרן עמוד העבודה, ומרים שהיא פועה המילדת, היינו עמוד גמילות חסדים. (ח"א עט, וח"ב יד)

יש לדקדק, דמשמע שלוי הוא כשלשה בנים, והוה ליה למיכתב "כי ילדתי לו בן שלישי". ונראה לפרש הרמז בזה, כי "איש" זהו הקב"ה, כמו שאמר הכתוב (שמות טו, ג) "ד' איש מלחמה". "כי ילדתי לו שלשה בנים", אלו משה

¹ עיין בפר' נשא ד"ה נשא את ראש, שציין ע"ז רבינו הגה"ק זצ"ל מה דאיתא בויקרא רבה (לד, ג), "גומל נפשו איש חסד" זה הלל הזקן, שבשעה שהיה נפטר מתלמידיו הי' מהלך והולך עמם. אמרו לו תלמידיו, רבי, להיכן אתה הולך. אמר להם, לגמול חסד עם הדין אכסניא בגו ביתא. אמרו לו, כל יום אית לך אכסניא. אמר להם, והדין נפשא עלובתא לאו אכסניא הוא בגו גופא, יומא דין היא הכא למחר לית היא הכא. שנקט הלל לשון "לגמול חסד עם הדין אכסניא" וכוונתו לנשמה, הרי שבלימוד התורה מקיים גמילות חסדים עם הנשמה.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

א. 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה'.

איתא בגמרא (מגילה טז:), גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם, שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש וכו'. פירש רש"י, יעקב למד תורה ארבע עשרה שנה בבית עבר - כשפירש מאביו ללכת לחרן, ולא נענש עליהן על כיבוד אביו. ובשאר כל השנים שנשתהה בבית לבן ובדרך, נענש, כדמפרש ואזיל, עכ"ל.

וכתב המהרש"א (ח"א שם), שגם אם תלמוד תורה וכיבוד אב שוים הם, אין להעניש מי שעסק בתורה ולא קיים מצות כיבוד. אלא דהש"ס נקט בלשונו "גדול תלמוד תורה", על סמך המשנה בריש מסכת פאה, דתנן, אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז וכו', כיבוד אב ואם וגמילות חסדים וכו', ותלמוד תורה כנגד כולם [דהיינו שגדול מהם וקודם להם], עיי"ש היטב. ולאור דבריו יש להבין, מדוע צריכה הגמרא ללמוד מיעקב אבינו, והוי לי' להביא את לשון המשנה, "ותלמוד תורה כנגד כולם".

אלא שמלשון המשנה לחוד היה אפשר לומר, שהכוונה לתלמוד תורה דרכים, שרק הוא גדול וקודם לשאר המצוות, אבל לא תלמוד תורה דיחיד. כמו שמצינו חילוק זה בגמרא (שם ג.), שדוקא ת"ת דרבים גדול מעבודת הקרבנות, ולא של יחיד, ורק ת"ת דיחיד מבטלים כדי לשמוע מקרא מגילה.

ואמנם מיעקב אבינו, שהיה יחיד, למדנו שגם לת"ת דיחיד יש את המעלה שאינו נדחה מפני כיבוד אב, ואין לחלק בין רבים ליחיד לגבי דין זה, אלא גם "תלמוד תורה" של יחיד "כנגד כולם". ולכן הביא הש"ס את המקור לכך ש"גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם", מיעקב אבינו.

ב. 'ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש'.

פירש רש"י, ורבותינו דרשו לשון תפילה וכו', ולמדנו שתיקן תפלת ערבית. ושינה הכתוב ולא כתב 'ויתפלל', ללמדך שקפצה לו הארץ, כמו שמפורש בפרק גיד הנשה (חולין צא:), עכ"ל. ולכאורה, מנין שתיקן ערבית, הרי 'ויפגע במקום' נאמר קודם 'כי בא השמש', ואולי הכוונה שהתפלל מנחה. אמנם אין לפרש כן, כי אין בכך כל חידוש, דפשיטא שהתפלל תפילת אבותיו בכל יום.

ואם כן צריך להבין, שנמצא שהתפלל ערבית קודם השקיעה. וכן הקשה הרא"ם מלשון הגמרא (שם), כד צלי הוה בעי למהדר [כאשר התפלל יעקב, רצה לחזור לחרון]. אמר הקב"ה, צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה, מיד בא השמש, כדכתיב 'וילן שם כי בא השמש', ע"כ. משמע שתחילה התפלל, "כד צלי", ואחר תפילתו "מיד בא השמש". וכתב, שכבר הקשו כן התוספות (ברכות כו: ד"ה יעקב) ותירצו, דקיי"ל כרבי יהודה (שם ע"א), שזמן תפילת ערבית הוא מפלג המנחה, עכ"ד.

ונראה לומר, שיעקב אבינו התפלל ערבית רק אחר שקיעה החמה. ופירוש הגמרא (חולין שם) הוא, שכשהגיע יעקב לחרן אמר, אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, היינו שעדיין לא התפלל תפילת מנחה. ונתן דעתו לחזור, וחשב להתפלל מנחה בדרך, אך קפצה לו הארץ, ומיד 'ויפגע במקום' [כאדם הפוגע בחבירו שבא כנגדו; רש"י]. "כד צלי", היינו שהתפלל שם מנחה בעוד היום גדול, ועדיין לא רצה לתקן ולהתפלל ערבית, כי לא הגיע זמנה. אלא שכאשר אמר הקב"ה, שלא יפטר בלא לינה, ושקעה השמש, אז תיקן והתפלל ערבית. ומה שדרשו (ברכות כו:), 'ויפגע במקום' לשון תפילה, שתיקן תפילת ערבית, אין פירושו שמיד התפלל ערבית, ואחר כך 'כי בא השמש', אלא שהיה חפץ לתקן ערבית, אבל למעשה התפלל רק אחר ביאת השמש, וכן כתבו המפרשים [ראה בפני יהושע (שם סוף ד"ה יעקב), ובגור אריה למהר"ל].

וקל להבין כי נכון, בעזרת ה' ברוך הוא.

**נא להתפלל ולעורר רחמי שמים על אחינו כל בית ישראל הנתונים בערה ובשבי' העומדים
בין בים ובין ביבשה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מערה לרווחה ומאפילה לאורה ומשעבוד
לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב**

ובכללם ר' אברהם אשר בן רבקה לרפואה שלימה

**זכות רבינו הגה"ק ולימוד דברי תורתו תעמוד לכל צאצאיו ולכל ישראל הנמצאים במקום
סכנה לשוב במהרה לביתם לחיים טובים ולשלום, אמן.**

נא להתפלל לרפואת נכד רבינו הגה"ק זי"ע
הרה"ח ר' הילל דוב בן חנה דבורה הי"ו גאנץ
בתוך שאר חולי ישראל

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.